

Huvudman

Fagersta kommun
info@fagersta.se

Beslut

Datum 2025-06-11

Dnr SI 2025:1625

Sida 1 (18)

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Risbroskolan i Fagersta kommun.

Beslut

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Fagersta kommun att vid vite av 1 500 000 kronor senast **den 13 oktober 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande särskilt stöd. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Fagersta kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömande av vitet, därtill kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande vid vite gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. **Beslutet om föreläggande vid vite får enligt 28 kap. 2 § skollagen överklagas, se bilagan.**

Fagersta kommun ska vidta följande åtgärder

Särskilt stöd

1. Rektorn ska se till att en utredning om en elevs behov av särskilt stöd skyndsamt inleds för varje anmälan om behov av särskilt stöd som inkommer – eller som har inkommit men där utredning ännu inte har påbörjats – till rektorn eller den rektorn har delegerat uppgiften att ta emot anmälningar till. I varje sådan utredning av behov av särskilt stöd som startas ska samråd ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövligt. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit under perioden den 11 juni 2025 – den 6 oktober 2025 samt vilket datum som utredningen har startats för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7 § skollagen)

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Fagersta kommun att senast **den 13 oktober 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande skolans utredning av ordningsstörande beteende, anmälan av kränkande behandling, utredning av frånvaro samt extra studietid. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Fagersta kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Fagersta kommun ska vidta följande åtgärder

Utredning av ordningsstörande beteende

1. Rektorn ska se till att saken utreds om en elev vid upprepade tillfällen stört ordningen, uppträtt olämpligt eller gjort sig skyldig till en allvarlig förseelse. Utifrån resultatet av utredningen ska rektorn se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende. För varje sådan utredning som startas ska samråd ske med elevens vårdnadshavare. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § skollagen är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. Rektorn ska dokumentera hur många utredningar som startats under perioden den 11 juni 2025 2025 – den 6 oktober 2025. Dokumentationen ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (5 kap. 9–10 §§ skollagen)

Anmälan av kränkande behandling

1. Huvudmannen ska se till att all personal vid minst ett tillfälle innan den 25 augusti 2025 ges information om att anmälan ska göras till rektorn när en personal får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten. Huvudmannen ska dokumentera när och hur informationen har lämnats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 § andra stycket och 6 kap. 5 och 10 §§ skollagen)

2. Se till att skolpersonal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten anmäler detta till rektorn. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit under perioden den 11 juni 2025 – den 6 oktober 2025. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (6 kap. 10 § skollagen)

Utredning av frånvaro

1. Rektorn ska, om en elev bedöms ha upprepad eller längre frånvaro, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig sådan, se till att skyndsamt utreda frånvaron om det inte är obehövt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. Rektorn ska dokumentera de elever som bedöms ha upprepad eller längre frånvaro samt när utredningar har inletts och, i förekommande fall, slutförts för respektive elev under perioden den 11 juni 2025 – den 6 oktober 2025. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (7 kap. 19 a § skollagen)
2. Rektorn ska se till att när en utredning om elevs frånvaro inletts snarast anmäler frånvaron till huvudmannen. Rektorn ska dokumentera hur många utredningar om frånvaro som inletts under perioden den 11 juni 2025 – den 6 oktober 2025, datum för när varje utredning inletts samt datum för när varje utredning anmälts till huvudmannen. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (7 kap. 19 a § skollagen)

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Fagersta kommun en anmärkning avseende brister rörande extra studietid. Fagersta kommun ska senast **den 13 oktober 2025** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalad brist. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2025:1625) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har i februari 2025 inlett en tillsyn av Risbroskolan i Fagersta kommun. Utbildningen vid skolan omfattar grundskola årskurs 7–9 och skolan har läsåret 2024/2025 cirka 490 elever.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer. Besök på skolenheten har genomförts den 4–5 mars 2025. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Skolinspektionen tar i beslutet ställning till om verksamheten vid Risbroskolan uppfyller skolförfattningarnas krav vad gäller skolans arbete med extra anpassningar och särskilt stöd, skolans förebyggande arbete med trygghet och studiero, utredning av ordningsstörande beteende, anmälan av kränkande behandling, utredning av frånvaro samt extra studietid.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

I de fall Skolinspektionen refererar till personal eller enskilda elever benämns de med bokstäver och siffror enligt den personal- och elevförteckning som upprättats i ärendet.

Föreläggande vid vite

Extra anpassningar och särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare framgår att eleverna ges extra anpassningar. Lärarna beskriver hur de bland annat använder digitala hjälpmedel för att anpassa undervisningen för eleverna.

När lärare bedömt att extra anpassningar inte räcker till, lyfter lärarna detta i arbetslaget och lärarna genomför en pedagogisk kartläggning i syfte att utreda vad som inte fungerar för eleven. Detta sker innan eleven anmäls för behov av utredning om särskilt stöd till elevhälsan. Lärarna anmäler behov av särskilt stöd genom att skriva in ett elevärende i elevhälsans protokoll och ger även förslag på åtgärder i samband med detta. Elevhälsan, där även rektor ingår, kan därefter skicka tillbaka elevärendet till lärarna utan att en utredning av elevens behov av särskilt stöd inletts. Enligt lärarna har elevhälsan ingen roll i arbetet med den pedagogiska kartläggningen utöver att de ibland deltar i analysen av kartläggningen.

Representanter för elevhälsan och rektorn bekräftar att anmälan om behov av särskilt stöd sker på det sätt som lärarna har beskrivit. På fråga om det startas en utredning om behov av särskilt stöd beträffande alla elever som anmälts svarar lärare, representanter för elevhälsan och rektorn att så inte är fallet. Representanter för elevhälsan uppger att anledningen till att en utredning om särskilt stöd inte startas kan vara att den pedagogiska kartläggningen som genomförts gällande eleven är för gammal och att en ny behöver genomföras av lärarna i arbetslaget. Rektorn bekräftar att ett elevärende kan "bollas tillbaka" till arbetslaget för att det inte har gjorts någon pedagogisk kartläggning eller för att arbetslaget ska prova vissa extra anpassningar eller ge förslag på nya. Först därefter, om arbetslaget har gjort något av detta, tittar elevhälsan på om behov av särskilt stöd ska utredas. Av utredningen framgår vidare att rektorn fattar beslut om att upprätta eller inte upprätta åtgärdsprogram. Åtgärdsprogrammet utarbetas därefter av representanter för elevhälsan (samordnaren eller specialpedagog) och följs upp samt utvärderas av lärare, samordnare eller specialpedagog.

Skolinspektionen har inför skolbesöket begärt att få ta del av en aktuell förteckning över elever som är i behov av särskilt stöd på skolan. Av förteckningen framgår att totalt 31 elever har anmälts och utretts för behov av särskilt stöd, samt har ett aktivt åtgärdsprogram. Av dessa 31 elever går 21 elever i en särskild undervisningsgrupp på skolan. Av förteckningen framgår vidare att det för några elever har dröjt mellan två månader till ett

eller ett och halvt år innan en utredning om särskilt stöd har startats efter att en anmälan har gjorts av lärarna. Representanter för elevhälsan har i intervju inte kunnat kommentera enskilda elever men uppger att det inte är deras upplevelse att det dröjer med start av utredning om behov av särskilt stöd.

Skolinspektionen har vid en genomgång av skolans betygskataloger de tre senaste terminerna (höstterminen 2023, vårterminen 2024 och höstterminen 2024) gällande årskurs 8 och 9 valt ut 21 elever¹ med betyget F eller ett streck i flera ämnen under dessa terminer. Av intervju med lärare framgår att merparten av dessa elever är anmälda för behov av särskilt stöd. Representanter för elevhälsan bekräftar att flera av dessa elever är anmälda för behov av särskilt stöd men att någon utredning inte har startats för i vart fall nio² av dessa elever. Utöver de elever som Skolinspektionen identifierat utifrån de angivna betygskatalogerna har lärare under intervju nämnt ytterligare ett antal³ elever som de har anmält till elevhälsan för behov av utredning om särskilt stöd utan att någon utredning har startats. Flera av dessa elever, som går i årskurserna 7, 8 och 9, har enligt lärare lyfts vid ett eller flera tillfällen. Elever i årskurs 7 har lyfts redan under hösten 2024 och elever i årskurs 8–9 har lyfts sedan läsåret 2023/2024.

En representant för elevhälsan uppger att hen hjälpte till att sammanställa det material som Skolinspektionen begärde ut inför skolbesöket vad gäller elever som är i behov av särskilt stöd. Hen noterade i samband med detta att det var flera elever som tagits upp på elevhälsamöten men där inget hade gjorts därefter. Hen antecknade dessa elever på en separat lista som Skolinspektionen sedan fått ta del av. Av den framgår att totalt 46 elever i årskurs 7 och 8 har anmälts till elevhälsan för behov av utredning om särskilt stöd, men där någon utredning om särskilt stöd inte har startats. Några av dessa 46 elever är samma elever som lärare i intervju berättat om har anmälts för behov av särskilt stöd i årskurs 7 eller under hösten 2024.

Lärarna uppger även att tre⁴ av eleverna som har anmälts för behov av utredning om särskilt stöd dessutom väntar på att få komma till den särskilda undervisningsgruppen. Av intervju med representanter för elevhälsan framgår att det saknas utredning för dessa tre elever.

Rektorn har uppgett att tänkbara förklaringar till att utredningar om särskilt stöd inte startats för flera av eleverna kan vara att eleverna har studiehandledning på modersmålet och därigenom får hjälp eller att vissa elever ligger på en mycket lägre kunskapsnivå än klasskamraterna. Rektorn

¹ Enligt elevförteckning som upprättats i ärendet avses elev 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 32, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46 och 49.

² Elev 3, 4, 9, 10, 11, 15, 44, 46 och 49.

³ Elev 2, 5, 6, 33, 36, 38 och 39.

⁴ Elev 36, 38 och 39.

tillägger att det är skillnad på en utredning på "papper" eller en utredning direkt på elevhälsomötet. Rektorn menar att den utredning som sker direkt på elevhälsomötet görs när det är uppenbart att de har nödvändig information utifrån den pedagogiska kartläggningen. Han uppger vidare att åtgärder ibland har satts in utan att utredningen har blivit gjord och att det då är välkänt vad eleven behöver utifrån samtal vid elevhälsomötena.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt. (3 kap. 5 § skollagen)

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Det särskilda stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt. (3 kap. 7 § skollagen)

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 § eller i form av anpassad studiegång enligt 12 § får

rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas. (3 kap. 9 § skollagen)

Av läroplanen framgår att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever som är i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. (Förordning [SKOLFS 2010:37] om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, nedan Lgr22, 2.2 Kunskaper.) Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar, särskilt stöd samt den hjälp de behöver. (Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar inledningsvis att det av utredningen framgår att skolan arbetar med extra anpassningar och att elevers behov av särskilt stöd anmäls. Det framgår även att rektor fattar beslut om att upprätta eller inte upprätta åtgärdsprogram och att dessa utvärderas och följs upp.

Utredningen visar dock att det föreligger allvarliga brister i skolans arbete med att skyndsamt utreda elevers behov av särskilt stöd. Skolan har gällande närmare ett femtiotal elever i årskurs 7–9 underlåtit att starta utredningar om särskilt stöd, trots att eleverna anmälts till rektorn. Anmälan har skett eftersom extra anpassningar bedömts som otillräckliga av undervisande lärare eller att det på annat sätt har framkommit att förutsättningarna för utredning om behov av särskilt stöd är uppfyllda. Lärare, representanter för elevhälsan och rektorn har bekräftat bilden av att utredning om särskilt stöd inte görs i alla de fall där eleverna har anmälts. Några av dessa elever har anmälts redan under läsåret 2023/2024 eller under hösten 2024. Skolinspektionen konstaterar vidare att det bland de anmälda eleverna, vars behov av utredning om särskilt stöd inte utretts, finns flera elever i årskurs 8–9 som inte uppfyllt betygskriterierna i ett antal ämnen under flera terminer i följd.

Skolförfattningarna anger att när en elev anmälts till rektorn, eller den rektorn delegerat uppgiften att ta emot anmälan till, ska en utredning av elevens eventuella behov av särskilt stöd skyndsamt inledas. En sådan utredning kan enligt förarbetena vara mer eller mindre omfattande, beroende på omständigheterna, men den ska alltid komma till stånd. Skyldigheten att se till att elevers behov av särskilt stöd utreds gäller såväl när elever inte befaras uppfylla betygskriterierna eller kriterierna för bedömning av kunskaper som när elever uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Skolinspektionen konstaterar att rektorn har ansvaret för skolans resultat och ett särskilt ansvar för att undervisningen och

elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får det särskilda stöd samt den hjälp de behöver. I detta ligger också att se till att det skyndsamt startas utredningar för samtliga elever vars behov av utredning av särskilt stöd identifierats och anmälts till rektorn.

Mot ovanstående bakgrund bedömer Skolinspektionen att verksamheten inte uppfyller skolförfattningarnas krav på att rektorn, efter en anmälan om särskilt stöd, ska se till att elevers behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Bristen är allvarlig och medför att elever inte ges eller riskerar att inte ges det stöd som de behöver och har rätt till. Bristerna försvårar förutsättningarna för ett stort antal elever på skolan att nå de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Ett föreläggande ska förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt (26 kap. 27 § skollagen). Eftersom Fagersta kommuns verksamhet vid Risbroskolan inte uppfyller de krav som följer av föreskrifter som gäller för verksamheten finns det skäl att förelägga Fagersta kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att uppfylla författningarnas krav.

Skolinspektionen bedömer att skolans bristande arbete med att utreda elevers behov av särskilt stöd utgör en allvarlig och omfattande brist som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Utredningsskyldigheten utgör en central del av skolans arbete med särskilt stöd och när den inte genomförs i enlighet med författningarnas krav, uppstår uppenbara risker för att ett stort antal elever inte får det stöd de har rätt till. Skolan behöver ha en fungerande process för att tidigt uppmärksamma, utreda och ge stöd till elever som behöver det för att eleverna ska kunna nå målen för utbildningen. I de fall elever som är i behov av stöd inte får detta försvåras elevernas möjligheter att kunna uppfylla de kriterier för bedömning eller de betygskriterier som minst ska uppfyllas.

Skolenheten brister i förhållande till krav i författningarna som är centrala för elevernas förutsättningar att nå målen för utbildningen. Bristen har förelegat under en längre tid och påverkar ett stort antal elever på skolan. Det är avgörande för elevernas måluppfyllelse att de får det stöd de har rätt

till. Det har inte framkommit något särskilt skäl som gör vitet obehövt. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

Ett vitesbelopp ska enligt 3 § viteslagen (1985:206) fastställas till ett belopp som med hänsyn till vad som är känt om adressatens ekonomiska förhållanden och till omständigheterna i övrigt kan antas förmå honom att följa det föreläggande som är förenat med vitet. Med hänsyn till huvudmannens ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt bedömer Skolinspektionen att vitesbeloppet ska bestämmas till 1 500 000 kronor.

Föreläggande

Trygghet och studiero samt anmälan av kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Förebyggande arbete för att skapa trygghet och studiero

Eleverna uppger att de känner sig relativt trygga på skolan. Lärare och representanter för elevhälsan bekräftar delvis den bild som eleverna ger men nämner att det finns utrymmen på skolan som av eleverna kan uppfatta som otrygga och att det brukar vara mer oroligt vid terminsstarterna. Elevhälsan och rektorn uppger att skolan har ett förebyggande trygghetsarbete där ett trygghetsteam bestående av lärare, mentorer, kurator och studie- och yrkesvägledare bland annat har tagit fram material som används i några arbetslag. Samtliga klasser arbetar med ett våldsförebyggande program.

Studieron beskrivs som varierande av samtliga intervjugrupper både när det gäller årskurser och ämnen. Representanter för elevhälsan uppger att det finns en koppling mellan den bristande studieron och att många elever har ett stödbehov som inte kan tillgodoses i tillräcklig omfattning. Rektorn uppger emellertid att det kan finnas en koppling men att den bristande studieron även kan bero på andra orsaker. Rektorn beskriver att skolan kartlägger studieron på skolan bland annat genom lektionsobservationer. Ett antal insatser som skolan vidtagit för att skapa studiero är bland annat arbete med relationskapande program och elevresurser.

Utredning av ordningsstörande beteende

Av intervjuer med lärare framgår att det finns sju elever som upprepat stört ordningen. Två lärare uppger att de "flaggar" elever för rektorn men att rektorn inte gör någon utredning. En lärare uppger att dessa elever är i behov av särskilt stöd. Deras störande beteende påverkar studieron i klassrummet så att andra elever inte kan arbeta. Läraren uppger även att det tar lång tid innan elever blir utredda för behov av särskilt stöd.

Enligt representanter för elevhälsan är nämnda elever inte utredda för att de upprepat stört ordningen men elevhälsan har diskuterat hur de ska lägga upp en strategi kring de elever som upprepat stört ordningen. För några av eleverna finns ingen anteckning i skolans system och för andra finns anteckning om att pedagogisk kartläggning ska göras eller att skolmöten har skett. Elevhälsan uppger samtidigt att det indirekt skett en form av utredning på samtliga elever som nämns som exempel eftersom skolan har haft möten med elever och deras vårdnadshavare. Elevhälsan uppger att endast en av de uppräknade elever som upprepat stört ordningen är i behov av särskilt stöd. Som exempel på åtgärder som vidtagits för elever som stör ordningen nämner elevhälsan att en elev får ta mikropaus, ha med sig mellanmål eller sitta i grupprum på eftermiddagen.

Rektorn uppger i intervju att han känner till flera av de elever som av lärarna nämns som ordningsstörande. På fråga om det gjorts någon utredning kring det störande beteendet för dessa elever svarar rektorn att han inte har gjort det utan att det är mentorer och lärare som pratar med elever och vårdnadshavare samt gör en pedagogisk kartläggning. Därefter arbetar mentorer vidare med det och lyfter till elevhälsan. Rektorn uppger samtidigt att alla dessa elever har utretts men att alla inte har kommit till elevhälsan som ett ärende utan en del av elevhälsans arbete är att avgöra om specialpedagog behöver observera elever för att se vad som triggar i gång beteendet. Enligt rektorn kan det handla om studiemotivation eller behov av stöd, han kan dock inte svara på exakt vad som har gjorts eftersom han inte har den "kollen". På fråga om dessa elever har ett behov av särskilt stöd som inte tillgodoses svarar rektor att "det är på gång" och att specialpedagogen och trygghetsteamet har fått i uppdrag att observera dessa elever. Detta uppdrag ska, enligt rektorn, ha getts till elevhälsan någon gång före sportlovet.

Anmälan av kränkande behandling

Elever och lärare uppger i intervju att det förekommer både verbala och fysiska kränkningar på skolan samt att det råder ett hårt språkbruk mellan eleverna. Eleverna uppger även att det råder en tystnadskultur bland eleverna som gör att de inte vågar berätta om kränkningar för någon vuxen på skolan utan att eleverna i stället löser konflikterna själva.

Lärare uppger att all personal inte anmäler alla kränkningar som de får kännedom om. De anmäler kränkningarna om det uppfattas som en allvarlig sådan av eleven själv. De kränkningar som anmäls utreds av trygghetsteamet och åtgärder vidtas samt att anmälningarna går till huvudmannen via systemet som de rapporterar i. En representant för elevhälsan uppger i intervju att alla händelser inte anmäls och att antalet anmälningar gick ner när skolan bytte system för att anmäla kränkningar.

Representanten tillägger dock att känslan är att de flesta numera anmäler kränkningar. Rektor uppger att han har uppfattningen att personal anmäler kränkningar men att det är en fråga som endast personalen kan besvara. Vad gäller den tystnadskultur som råder bland elever uppger rektor att den, i förhållande till tystnadskulturen i samhället, inte upplevs som stor på skolan. Han berättar vidare att heltidsmentorerna, trygghetsteamet och lärarnas engagemang spelar en viktig roll i arbetet med att få elever att bryta tystnadskulturen.

Rättslig reglering

Förebyggande arbete för att skapa trygghet och studiero

Alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)

Utredning av ordningsstörande beteende

Om en elev vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarlig förseelse, ska rektorn se till att saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § skollagen är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. Vidare ska rektorn se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende. (5 kap. 9–10 §§ skollagen)

I förarbetena till 5 kap. 9–10 §§ skollagen anges att uppgifter som framkommer vid utredningen självfallet bör dokumenteras skriftligt. Vidare framgår att rektorn har en skyldighet att se till att det genomförs relevanta åtgärder i syfte att ändra en "störande" elevs beteende. Åtgärderna ska utformas utifrån vad som framkommit vid utredningen och ska därför vara anpassade till den enskilde elevens behov och förhållanden. En sådan åtgärd kan vara att tilldela eleven en skriftlig varning. Det kan också handla om att ge eleven stöd i undervisningen eller annat stöd från elevhälsan om det visar sig att eleven är i behov av detta (prop. 2009/10:165 s. 326 och 683).

Huvudmannen ska se till att den personal som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för ges möjligheter till kompetensutveckling och att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet. (2 kap. 34 § skollagen)

Huvudmannen ansvarar för att personalen fullgör de skyldigheter som anges i 6 kapitlet skollagen, när den handlar i tjänsten eller inom ramen för uppdraget. (6 kap. 5 § skollagen.)

Anmälan av kränkande behandling

En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. (6 kap. 10 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar inledningsvis att skolan bedriver ett förebyggande arbete med trygghet och studiero.

Skolinspektionen bedömer dock att det finns brister i skolans arbete med att utreda elever som uppvisar ordningsstörande beteende. Lärare uppger att de uppmärksammar elever som upprepat stör ordningen men att rektorn inte gör någon utredning därefter. Elevhälsan bekräftar, vid kontroll i skolans system, avsaknad av utredning för några elever men uppger samtidigt att samtal förts med berörda elever och vårdnadshavare. Skolinspektionen ser positivt på att dialog förs med elev och vårdnadshavare angående det ordningsstörande beteendet samt att elevhälsan diskuterar strategier kring dessa elever. Det saknas emellertid utredning om orsakerna till det ordningsstörande beteendet gällande några elever vilket visar att skolan har en bristfällig struktur och rutin i arbetet med att utreda elever som uppvisar detta beteende. Rektorn har att säkerställa att det genomförs utredningar gällande de elever som vid upprepade tillfällen stör ordningen. Detta är särskilt viktigt för att skapa en förståelse för vad som lett fram till beteenden och för att komma fram till adekvata åtgärder som möter elevens behov och som leder till att det ordningsstörande beteendet upphör.

Skolinspektionen bedömer att det föreligger brister i skolans arbete med att anmäla uppgifter om kränkande behandling. Av utredningen framgår att skolpersonal inte anmäler samtliga fall av kränkande behandling. Anmälningsskyldigheten omfattar alla händelser där en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling. Det ska inte göras någon värdering eller bedömning av hur allvarlig en händelse är innan den anmäls till rektorn respektive huvudmannen. Av skollagen framgår att skolpersonal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling är skyldig att anmäla detta till rektorn, som i sin tur är skyldig

att anmäla det till huvudmannen. När uppgifter om kränkande behandling inte anmäls systematiskt medför det att huvudmannen inte kan agera för att säkerställa att en utredning skyndsamt startas och eventuella åtgärder vidtas.

Utredning av frånvaro

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Lärare, representanter för elevhälsa och rektorn uppger att frånvaron bland elever är ett stort problem på skolan. Skolinspektionen har inför tillsynen begärt att få ta del av namn på elever som höstterminen 2024 har haft 20 procent eller högre frånvaro. Skolan har inkommit med en sammanställning där drygt 140 elever finns angivna. Skolinspektionen har ställt frågor till representanter för elevhälsan om tio elever som finns med på listan över elever med frånvaro. Elevhälsan har bekräftat att samtliga elever som efterfrågas har upprepade och längre frånvaro. För i vart fall fem av dessa elever har ingen utredning av orsakerna till frånvaron gjorts enligt elevhälsan, men gällande några av eleverna har skolan kännedom om orsakerna till frånvaron.

Lärarna beskriver hur de registrerar en elevs frånvaro i skolans system och att det därefter är en mentor knuten till arbetslaget som följer upp frånvaron och kontakter vårdnadshavare samt försöker utreda orsakerna. Både lärare och rektor beskriver att elevernas frånvaro följs upp två till tre gånger per termin. Vid dessa tillfällen går mentorerna tillsammans med representanter för elevhälsan igenom de elever som uppmärksammats ha upprepade eller längre frånvaro. Av intervju med representanter för elevhälsan framgår att frånvarosamordnaren, som ingår i elevhälsan, bland annat har till uppgift att inventera frånvaron för de elever som lyfts till elevhälsan. Frånvarosamordnaren uppger att det ofta är mentorerna som utreder orsakerna till frånvaron och att frånvaroutredningar dokumenteras i skolans system.

Skolinspektionen har, samma dag som skolbesöket den 4 mars 2025, även begärt att få ta del av fem utredningar om frånvaro för elever som enligt skolan bedöms ha en upprepade och längre frånvaro. Två av eleverna hade redan i intervju med representanter för elevhälsan bekräftats sakna en frånvaroutredning och en av eleverna hade slutat på skolan. För resterande två elever bestod utredningen av en utskrift av ett e-postmeddelande skickat från frånvarosamordnaren till rektor med en kort sammanfattande bakgrund. Vid intervju med representanter för elevhälsan uppgav frånvarosamordnaren att den ingivna sammanfattade bakgrunden för två av eleverna inte utgör själva frånvaroutredningen utan att dokumentationen i stället finns i skolans system samt att anledningen till

att denna beskrivning ingavs var för att rektor samma dag ville ha en snabb uppdatering.

Av sammanställningen över elever med hög eller återkommande frånvaro har skolan angivit att frånvaron är utredd för samtliga 145 elever men att någon anmälan om frånvaron till huvudmannen inte har gjorts. Rektor uppger att huvudmannen inte efterfrågar den informationen. Han anger även att skolan inte har en rutin för detta.

Rättslig reglering

Barn som är bosatta i Sverige har skolplikt (7 kap. 2 § skollagen).

Om en elev i förskolan eller grundskolan har upprepad eller längre frånvaro från verksamheten ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. När en utredning om elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen. (7 kap. 19 a § skollagen)

Av förarbetena till skollagen framgår bland annat följande. Syftet med en frånvaroutredning är att skolan ska upptäcka och agera tidigt för att motverka frånvaro hos eleverna. Det är en grundläggande åtgärd för elever som annars riskerar att inte nå kunskapskraven och att gå miste om den utbildning de har rätt till. Fokus vid utredningen bör vara på att kartlägga orsakerna till frånvaron. En systematisk utredning ligger sedan till grund för de åtgärder som ska vidtas för att eleven ska delta i den obligatoriska verksamheten. Formuleringen "upprepad eller längre frånvaro" uttrycker när en utredning bör inledas, oavsett om det finns tecken på att det kan befaras att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller inte. (prop. 2017/18:182, s. 56 ff.)

Vidare framgår att fokus vid utredningen bör vara på att kartlägga orsakerna till frånvaron och att kartläggningen utgör ett underlag för att sätta in åtgärder som gör att eleven kan bryta ett negativt frånvaromönster. Det anges också att det är av största vikt att resultatet av en utredning av upprepad eller längre frånvaro ska utmynna i sådana åtgärder som behövs för att komma till rätta med elevens frånvaro. Det förutsätts att frånvaroutredningen och arbetet med frånvaron dokumenteras. (prop. 2017/18:182 s. 60, 62)

När det gäller kravet på att snarast anmäla till huvudmannen när en frånvaroutredning inletts anges bland annat följande i förarbetena. Det är svårt att ange en exakt tidsgräns för när detta ska ske, men huvudregeln bör

vara att information ska lämnas så fort som möjligt för att huvudmannen ska kunna agera därefter. Det är dock viktigt att betona att detta moment inte är avsett att vara betungande. Det räcker till exempel med att skicka ett mejl till huvudmannen om att en utredning har inletts. Syftet med regleringen är att huvudmannen ska kunna stödja skolan i arbetet med att tillgodose elevens rätt till utbildning. Att huvudmannen får information om en elevs upprepade eller längre frånvaro kan i vissa fall innebära att adekvata åtgärder kan sättas in tidigare vilket i sin tur kan leda till att en elev inte behöver fastna i ett negativt mönster av frånvaro. (prop. 2017/18:182 s. 62 f.)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att utreda orsakerna till elevers frånvaro och att rektor inte anmäler frånvaro till huvudmannen när en utredning om en elevs frånvaro har inletts.

Skolinspektionen noterar att skolan har ett stort antal elever som enligt dokumentationen har 20 procents frånvaro eller mer samt att lärare, elevhälsa och rektor beskriver att frånvaron för eleverna är problematisk. Även om skolan har genomfört frånvaroutredningar avseende vissa elever visar utredningen att det finns elever som skolan bedömt har en upprepade och längre frånvaro men där någon utredning av orsakerna till frånvaron inte gjorts. Skolinspektionen konstaterar därmed att orsakerna till frånvaron inte alltid utreds.

En frånvaroutredning kan i vissa fall vara av enklare karaktär medan det i andra fall krävs en mer omfattande utredning av vad som orsakar frånvaron. Syftet med utredningen är, utöver att kartlägga orsakerna till frånvaron, att utgöra ett underlag för att sätta in åtgärder som gör att eleven kan bryta ett negativt frånvaromönster. Att frånvaroutredningar inte genomförs kan leda till att åtgärder för att komma till rätta med frånvaron uteblir och att elevernas rätt till utbildning inte tillgodoses.

Att rektor inte anmäler frånvaro till huvudmannen när en utredning av orsakerna till en elevs frånvaro inleds är en brist. Att rutin härför saknas eller att huvudmannen inte efterfrågar den informationen saknar betydelse.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Fagersta kommuns verksamhet vid Risbroskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller utredning av ordningsstörande beteende,

anmälan av kränkande behandling samt utredning av frånvaro. Det finns därför skäl att förelägga Fagersta kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Anmärkning

Extra studietid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Eleverna berättar i intervju att de erbjuds extra studietid på måndagar och onsdagar. Några elever uppger att extra studietiden ofta är inställd, i vart fall en lektion varannan vecka.

Av ingivna klasscheman för vårterminen 2025 framgår att samtliga 20 klasser, förutom Team 21 klasserna, har "läxhjälp" vid samma två tillfällen i veckan, måndagar och onsdagar klockan 15:00 till 16:00 i samma sal. Det framgår även att läxhjälp, för tio av klasserna, vid ett tillfälle i veckan krockar med modersmålsundervisningen i arabiska och somaliska. För två av klasserna krockar läxhjälp med nämnda modersmålsundervisning vid båda tillfällena i veckan.

Rättslig reglering

Elever i årskurs 4–9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör. Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden. (10 kap. 5 a § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar att skolan erbjuder eleverna två timmars extra studietid i veckan, i schema benämnd som "läxhjälp". Utredningen visar emellertid att den extra studietiden har förlagts på så sätt att de elever som läser modersmålsundervisning på skolan, vid ett eller båda schemalagda tillfällen inte kan ta del av den erbjudna extra studietiden om de vill det, eftersom det inte finns några andra schemalagda extra studietider på schemat än de som infaller samtidigt som modersmålsundervisningen. Elever med modersmålsundervisning i arabiska och somaliska på skolan ges därmed inte samma förutsättningar som andra elever på skolan att delta frivilligt i undervisning i form av extra studietid, vilket är en brist.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Fagersta kommuns verksamhet vid Risbroskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller extra studietid. Utredningen visar visserligen att skolan erbjuder eleverna två timmar extra studietid i veckan, vilket är lagens krav, men att samtliga elever inte har en reell möjlighet att delta. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig och finner därför skäl att tilldela Fagersta kommun en anmärkning.

Beslutet har fattats av regionchef Agneta Broberg.

Utredare Manal Abu Zarur har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även enhetschef Fredrika Brickman, utredare Nicole Gazett och regionjurist Josefin Eriksson Hedström medverkat.

Bilaga

Hur ni överklagar

Om ni anser att beslutet om föreläggande vid vite är felaktigt kan ni överklaga det genom att skriva till förvaltningsrätten. Ställ överklagandet till Förvaltningsrätten i Stockholm, men skicka det till Skolinspektionen, Ange kontorsadressen, eller till skolinspektionen@skolinspektionen.se.

Ange följande i överklagandet:

- Namn, personnummer eller organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer.
- Vilket beslut ni överklagar och ärendets diarienummer.
- Vilken ändring ni vill ha och varför ni anser att beslutet ska ändras.

Om ni anlitar ett ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress och telefonnummer anges.

Överklagandet ska ha kommit in till Skolinspektion inom tre veckor från den dag ni har fått del av beslutet. Om ni företräder det allmänna, till exempel en kommun, ska överklagandet i stället ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid kommer Skolinspektion att pröva om beslutet ska ändras och sedan skicka överklagandet, handlingarna i det överklagade ärendet och eventuellt nytt beslut till Förvaltningsrätten i Stockholm.